

Kirkegårde, mekanisering, rationalisering

Kirkegårdsinspektør, cand. hort. Arne Falmer-Nielsen

Disse tre ord vil mange mennesker synes ikke har megen forbindelse med hinanden, og en sammenkædning af dem vil måske af mange opfattes som profant og anstødeligt.

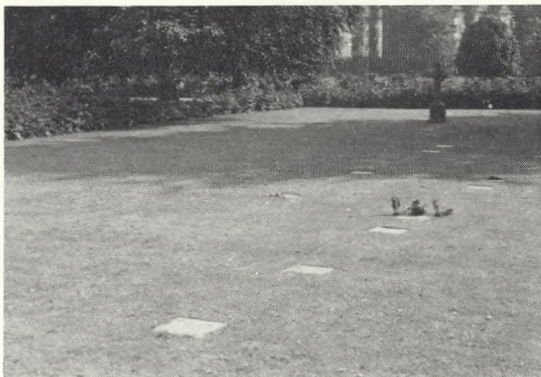
En kirkegård vil de fleste helst tænke på som et fredeligt sted, hvor de nødvendige funktioner foretages i fortidens rolige og harmoniske rytme uden at være præget af nutidens forcerede jag. Og dette må være rigtigt; sådan skal kirkegårdens publikum fornemme det, at man her har tid til, at der tages hensyn til dødens alvor og værdighed.

For de mennesker, der har til opgave at lede eller udføre arbejdet på kirkegården, må disse hensyn være væsentlige, selv om der for dem også kan være ting af praktisk, teknisk og økonomisk art, der nødvendigvis må tages i betragtning.

Nu ville det være rart at slå sig til tåls med, at her på en kirkegård står tiden stille; men det gør den bare ikke. Vor tids hårde, økonomiske krav (mangel på kvalificeret arbejdskraft, lange ferier — weekend m. m.) er altsammen ting der gør, at man mere og mere må erkende, at tid er penge, og derfor må denne tages i agt og udnyttes. Derfor har eksplosionsmotoren forlængst holdt sit indtog på vore kirkegårde: traktorer og fejmaskiner larmer, græsklipperen og hækklippermaskinen snurrer, for ikke at tale om motorsaven, hvis altødelæggende larm næsten ikke er til at forlige sig med.

Man kan spørge, om det virkelig er nødvendigt med al denne mekanik inde på de før så fredelige og stille steder, og det må erkendes, at skal vilkårene overholdes og arbejdet udføres, kan maskinerne næppe undværes.

Er vore gamle kirkegårde nu anlagt, så den ofte store investering i maskiner kan udnyttes? Det er de ældre selvfølgelig ikke, da man ikke i en fjern fortid kunne forudse denne udvikling. Hvad der må anses for at være mindre rimeligt er, at der stadig fortsættes med at anlægge nye kirkegårde af den traditionelle art, uden at der tages hensyn til rationelle muligheder.

115. Liniegrave i græs med gravliggere.

De indelukkede gravgårde og de efterhånden mindre og mindre gravsteder, der alle er hegnet med hække, giver ikke (hvis ikke gangene gøres urimeligt brede) nogen mulighed for maskinel bevægelsesfrihed. Er tiden mon ikke ved at løbe fra al denne „havekultur“, som ikke bygger på nogen gammel dansk tradition, men mere på en gartnerisk tilvænning? At mekanisere vedligeholdelsen af sådanne hegnede grave lader sig næppe gøre, og da alt håndværksmæssigt arbejde i fremtiden bliver dyrt, ligger den mulighed ikke fjernt at tænke sig, at gravstedsejerens økonomiske evne ikke i længden kan følge med. Selv om hækklippermaskinen har lettet arbejdet, skal der dog stadig gartnerisk håndlag til at føre den, hvis man da kan skaffe den kvalificerede arbejdskraft. —

Disse kilometerlange rækker af gravstedshække med relativt smalle grusgange vil vel nok fremover være noget af det, der hindrer en effektiv og rationel mekanisering på kirkegårdene. Den dag er måske ikke fjern, da man nødvendigvis må benytte maskiner til gravning af grave, og da må man sikkert konstatere, at vi ved vore anlægsformer ikke har vist tilstrækkelig forudseenhed.

Det kan ikke være en undskyldning for at fortsætte i den kommercielle form, at sådan vil nu engang det store publikum have det, for hvordan skulle dette publikum have nogen mulighed for at vurdere forholdene, hvis det aldrig har set andet? Her må den erfarne fagmand i kraft af sin viden og fremsynethed optræde som

116. Brolagte bæregange.

vejleder og planlægge ud fra de forudsætninger, som tidens stadige foranderlighed må give anledning til.

For planlæggeren må det stadig være den kunstneriske helhed, der er det væsentligste, selv om der må tages et vidtgående hensyn til de tekniske funktioner.

Dog må man, når maskinerne har fået deres part, ikke glemme, at kirkegården anlægges for mennesker, såvel de døde som for de levende, og disse pårørende må altid have en vis ret til at gøre deres personlige syn gældende igennem monumentvalg og blomsterarrangement.

I erkendelse af, at den tekniske udvikling mere og mere måtte tages i betragtning, foretog man for nogle år siden på Vestre Kirkegård i København en større udvidelse af en afdeling, hvor mulighederne for en rationel arbejdsform kunne være til stede.

Hele arealet, hvor der kun er bevaret enkelte store, smukke bøgetræer, er udlagt med græs. En ringvej til tung kørsel blev belagt med grov asfaltbelægning, og man undgik høje kantsten og afsluttede vejbelægningen med en række ankasten ind mod græskanten. Herved spares lugning og opretning af nedkørte kantsten, og græsklipperen kan frit klippe helt ud

117. Indstøbt nummerskilt.

115—117. Vestre kirkegård. Kbhvn., alle foto Morten Falmer-Nielsen.

langs med vejbanen. På asfalterede veje kan der i modsætning til på grusveje såvel sommer som vinter benyttes fejmaskiner.

Korte rodegange er belagt med brosten i græs (nedslidte „fortovssten“ har en behagelig form og størrelse).

Gravstedshække er helt undgået, således at to trediedele af gravstedet henligger i græs, der klippes og passes af kirkegården uden vederlag. På den bagste trediedel kan familien frit plante blomster, ligesom der her kan opsættes et monument, stort set efter egen smag, dog inden for anstændighedens rammer.

Gravenes udstrækning markeres med en enkelt række af brosten, der dog hurtigt sløres af græsbevoksningen. Nummerskiltet er indstøbt i en betonklods i forhjørnet af graven og vil således altid være „nagelfast“, så det ikke kan fjernes under græsklipningen.

I stedet for den normale ryghæk plantes der bag hvert monument en fritvoksende taks, hvis omfang kun begrænses ved vinterbeskæring.

På et andet afsnit begravnes i liniegrave, og her må kun henlægges gravliggerer, gerne i varierende form og farve, blot skal de lægges i plan med græsoverfladen, så de ikke er til gene ved klipningen.

Hele denne afdeling kan således vedligeholdes med en motorgræsklipper, og jo større denne er, desto hurtigere og billigere kan arealet holdes i orden, således at udgiften til vedligeholdelsesarbejdet afhænger af investeringen i de rigtige maskiner. Håndarbejde med afpudsning af kanter og lign. er meget minimalt. Bliver det aktuelt med brug af maskinkraft til gravning af grave, vil pladsforholdene tillade anvendelsen af selv store maskiner, også ved gravning i gamle familiegrave.

Ved denne rationelle form for vedligeholdelsesarbejde spares mange dyre arbejdstimer for såvel kirkegården som for gravstedsejeren, der på længere sigt kan give sig udslag i billigere takster. For gartneren vil det være en fordel, at arbejdet ikke bliver så koncentreret i nogle få forårs- og sommermåneder, men kan „strækkes“ til en mere kontinuerlig beskæftigelse.